

Bakker van der Kaap uit Gasselternijveen

Albert van der Kaap

Karst Jacobs van der Kaap was mijn oudovergrootvader (acht generaties terug). Hij was de eerste die, toen ieder op last van Napoleon, in 1811 een achternaam moest dragen, zich Van der Kaap ging noemen. Hij was veenarbeider in Zevenhuizen (Leek), op de grens van Groningen, Friesland en Drenthe.

Zijn oudste zoon, Harm, woonde naast hem aan het Kaapdiep (vandaar de naam Van der Kaap). Deze vervener en landbouwer zag rond het midden van de negentiende eeuw meer perspectief voor zijn gezin in het oosten van Drenthe, want in 1851 of 1852 verhuisde hij naar Drouwenermond. Met zijn vrouw Elisabeth Jasper, die al op 28-jarige leeftijd overleed, kreeg Harm vijf kinderen, met zijn tweede vrouw Aaltje Alberts Mulder nog eens tien. Harm overleed op 26 augustus 1867 in Drouwenermond.

Willem van der Kaap

Willem, de hoofdpersoon in dit verhaal, was het oudste kind van Harm en Elisabeth. Hij werd geboren in Zevenhuizen op 3 oktober 1823 en trouwde op 19 mei 1849 in Haren met Grietje Alberts Veenhoven, geboren in Zuidlaren op 8 juli 1813, dochter van Albert Jurries Veenhoven en Geessien Jans Bandringa. Willem was bakker en woonde in die tijd in Noordlaren, waar zijn oudste zoon, Harm Rensko, werd geboren. Op 16 december 1852 verkoopt een Willem, ten huize van kastelein W. Brands in Noordlaren, een huis met tuin, gelegen aan de straat te Noordlaren. Vervolgens ging hij met zijn vrouw naar Oude Molen (Vries), waar nog twee kinderen worden geboren en zijn vrouw Grietje op 8 april 1861 overlijdt.

Gasselternijveen

Twee jaar later, op 9 mei 1863, hertrouwt Willem in Vries met Aaltien Kruize of Kroeze, dochter van Hindrik Kiers Kruize (Kroeze), landbouwer en grofsmid in Gasselternijveen en Lammechien Boelens. Aaltien werd op 20 maart 1831 geboren in Gasselternijveen en mogelijk was dat de reden dat zij en haar man, ergens tussen 1869-1872, verhuisden naar Gasselternijveen. Hun op een na jongste kind werd in 1869 nog in Oude Molen (Vries) geboren, hun jongste kind in 1872 in Gasselternijveen.

Schoolmeesters in Gasselternijveen

De geboorte van Aaltien werd aangegeven door o.a. Arend Jans Kamps, schoolmeester in Gasselternijveen. Ook diens vader, Jan Kamps en opa, Geert Jansen waren schoolmeester.

Willem was bakker en oefende dat beroep ook uit in Gasselternijveen in een bakkerij in de nabijheid van het gemeentehuis. Toen zij, in 1888, 25 jaar getrouwd waren plaatsten hun kinderen een kleine advertentie in de krant.

Vier jaar later, in november 1892, Willem is dan 69, biedt hij als eigenaar en bewoner een huis met tuin te koop aan, dichtbij het gemeentehuis, aan het vaarwater te Gasselternijveen. In dit pand had hij met succes het beroep van bakker uitgeoefend.

Blijkbaar wordt er geen koper gevonden, want ruim een jaar later, op 30 januari 1894, wordt de woning, annex bakkerij, geveild.

Gasselternijveen.

De notaris E. S. CORNETS DE GROOT, te *Borger*, zal op **Dinsdag 30 Januari 1894**, 's middags 12 ure, ten huize van den logementhouder BAKKER, te *Gasselternijveen*, ten verzoeke van W. **VAN DER KAAP** aldaar, in het openbaar veilen:

1. Eene bijna nog nieuwe ruime BEHUIZING,

waarin beklante BAKKERIJ, ook zeer geschikt voor velerlei andere affaires, met eene heemstede TUINGROND, gunstig staande en gelegen aan de vaart naast het gemeentehuis te *Gasselternijveen*.

2. Eene losse HEEMSTEDE, tusschen het gemeentehuis en het vorig perceel gelegen. Desverkiezende kunnen de koopers de helft der koopsommen tegen eene rente ad 4 pct. 's jaars onder recht van 1e hypotheek op het gekochte beleend houden.

Twee maanden later wordt de inboedel van zijn huis in het openbaar te koop aangeboden, net als een ruïn en een koe en een aantal karren en boeren gereedschap. In dit krantenartikel wordt gemeld dat hij bakker zou zijn in Gasselternijveenschmond.

Gasselternijveenschmond.

De notaris E. S. CORNETS DE GROOT te *Borger*, zal op **Dinsdag 17 April 1894**, voormiddags 10 ure, ten huize en verzoeke van W. **VAN DER KAAP**, bakker te *Gasselternijveenschmond*, in het openbaar verkoopen:

Een 7jarig RUINPAARD,

1 KOE, overdekte JACHTWAGEN, BOERENWAGEN,

KRUIWAGENS, AARDAPPELZEEF met roosters, EGGE, PLOEG, WAAIER, SPEKKIST, PAARDETUIG, KARN- en MELKGEREEDSCHAPPEN, WASCHMACHINE, 50 H.L. ROGGE, voorts **HUISMEUBELN**, als: eikenb. KABINET, SECRETAIRE, PULPITRUM, halve KASTKLOK, TAFELS, STOELN, SPIEGEL, LAMPEN, KOLOMKACHEL, met koperen KETEL, OPENHAARDKACHEL en 't geen meer zal worden gepresenteerd.

Voor REINDER HOVING zullen dan mede in het openbaar worden verkocht:

6 BOERENWAGENS
met breede WIELEN.

Posten van f 3.— en daar beneden **à contant**, de overigen op credit onder solide borgstelling.

Aaltien stierf op 3 april 1908 in Gasselternijveen. Willem overleefde haar acht jaar, hij overleed op 22 mei 1916 in Gasselte (Gasselternijveen). Dat zij, ten tijde van overlijden, in Gasselternijveen woonden en niet in Gasselte, mogen we opmaken uit het feit dat de aangevers van de dood van Aaltien beiden in Gasselternijveen woonden en wordt bevestigd door de memorie van aangifte van haar nalatenschap.

Akte van nalatenschap

De akte van nalatenschap werd opgemaakt op 20 oktober 1908. Aaltien en Willem bezaten een huis en bouwland sectie C, de nummers 3522, 3524 en 3525, samen groot 34 are met een verkoopwaarde van 800 gulden. Verder behoorde tot de nalatenschap huisraad met een waarde van 150 gulden, pandbrieven van de Nederlandsche Hypotheekbank in Veendam met een waarde van 2000 gulden, pandbrieven van de Nieuwe Hypotheekbank in Veendam met een waarde van 1600 gulden.

Maar er is ook een schuldbekentenis ten bedrage van 1800 gulden, een van 2000 gulden, een ten laste van J. Kamps in Drouwenerveen, groot 400 gulden, een ten laste van R. Schuttrups in Stadskanaal, ter grootte van 500 gulden plus rente over de schulden. Telkens kwam de helft hiervan ten goede of ten laste van de nalatenschap. Alles bij elkaar was het actief van de nalatenschap 4683,79 gulden. De begrafenis kosten bedroegen 80 gulden.

Dan volgt nog de toevoeging dat het actief vermeerderd moet worden met een schuldbekentenis ten laste van Jan Speelman, groot de helft van 600 gulden, plus een bedrag van de helft van 10 gulden rente (a 4%) en de helft van 220 aan contanten, waardoor het uiteindelijke totaal komt op 5.003,79 gulden.

De akte is ondertekend door de landbouwer Jan Speelman (Gasselternijveen), getrouwd met Hendrika van der Kaap, dochter van Aaltien, door Reinder Hoving, rijtuigmaker in Gasselternijveen, getrouwd met dochter Jantje van der Kaap, Otto Oosting, directeur van de zuivelfabriek¹, wonende in Nieuwe Pekela, getrouwd met Elisabeth van der Kaap en Willem van der Kaap, haar man. Tegenwoordig mag het merkwaardig lijken dat niet de dochters tekenden, maar hun echtgenoten, maar vrouwen waren, zoals dat heet, tot 1956 handelingsonbekwaam, dat wil zeggen zijn mochten geen onaantastbare rechtshandelingen verrichten.

Harm Rensko van der Kaap

Ook zoon Harm Rensko van der Kaap werd bakker. Hij werd geboren in Noordlaren op 19 maart 1851. Hij trouwde (1) in Gasselte op 27 september 1877 met Annechien Vorenkamp, dochter van Geert Vorenkamp (bakker) en Grietien Boelens. Annechien werd geboren op 12 april 1851 in

¹ Zuivelfabriek Klaver Drie te Nieuwe Pekela, in 1896 gebouwd op het perceel kadastraal bekend gemeente Nieuwe Pekela, sectie A, nr. 990. De fabriek is in juli 1896 in werking gesteld. De fabriek, inmiddels een boterfabriek, werd in 1914 stopgezet.

Gasselte.

Kinderverdriet

Harm en Annechien kregen een dochter, Grietje die volwassen werd. Vervolgens kregen zij echter in 1880, 1881 en 1882, drie kinderen die levenloos geboren werden. Een eerste Willem, geboren in 1884, werd slechts een paar maanden oud. Een jaar later wordt opnieuw een Willem geboren, maar ook hij werd niet echt oud. Hij stierf slechts 31 jaar oud. In 1887 werd opnieuw een kind levenloos geboren, waarna Annechien zelf vier dagen later, op 9 mei, in het kraambed overleed.

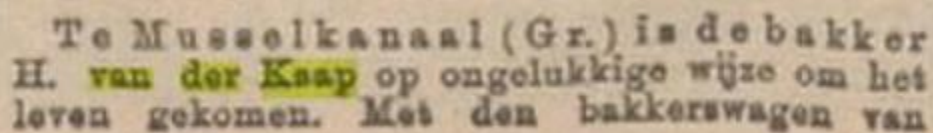
Ongeluk met bakkerswagen

Harm hertrouwde op 20 juli 1889 in Vlagtwedde met Janna Velema, dochter van Wubbe Jans Velema en Renske Gerrits Sik. Zij werd geboren in Stobben (Vlagtwedde) op 9 maart 1851 en stierf op 21 maart 1935. Met haar kreeg hij nog twee kinderen, van wie de oudste Wubbo, niet ouder werd dan 21. Dochter Rensina trouwde met caféhouder Albert van Dam die later radiocentralehouder werd. De kinderen waren respectievelijk 8 en 3 jaar oud toen hun vader op 14 november 1898 door een ongeluk met zijn bakkerswagen in Musselkanaal om het leven kwam.

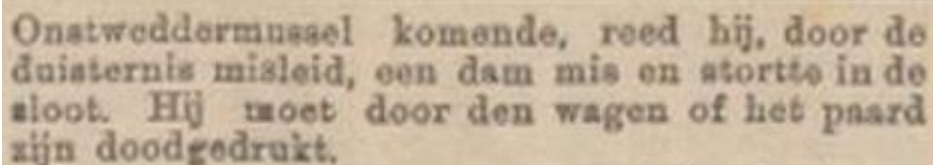
Radiocentrale

Je moet al wel een bepaalde leeftijd hebben om nog te weten wat de draadomroep was, vaak 'Radio door een draadje' en 'een armeluis radio' genoemd. Een eenvoudige luidspreker was met een draad verbonden met een afstemknop met maximaal vier mogelijkheden die voor de oorlog nog was verbonden met een plaatselijke radiocentrale die op haar beurt weer in contact stond met publieke of buitenlandse zenders. Op deze wijze was het in die tijd mogelijk collectief naar enkele Nederlandse en buitenlandse stations te luisteren.

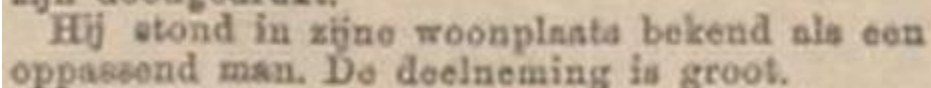
De radiocentrales, die de uitzendingen doorgaven, waren vaak in handen van particulieren of bedrijven.

Te Musselkanaal (Gr.) is de bakker
H. van der Kaap op ongelukkige wijze om het
leven gekomen. Met den bakkerswagen van

Onatweddermussel komende, reed hij, door de
duisternis misleid, een dam mis en stortte in de
sloot. Hij moet door den wagen of het paard
zijn doodgedrukt.

Hij stond in zijne woonplaats bekend als een
oppassend man. De deelneming is groot.

Het nieuws van den dag: kleine courant, 21-11-1898.

Janna Velema hertrouwde op 28 april 1906 in Onstwedde met Johannes Reurich, geboren in Wildervank op 14 oktober 1844. Johannes stierf op 17 maart 1935, Janna vier dagen later op 21 maart.

Dochter Grietje, trouwde met schipper en scheepsbevrachter Gerrit Schut. In 1903 wilden Gerrit en de voogden over de minderjarige zoon van Harm Rensko, Willem, een perceel hooiland, genaamd Kralland in Gasselte, verkopen (zie advertentie hieronder). Of dat gelukt is, vertelt de geschiedenis niet.

Zandtangerweg 43 Mussel

Omdat iemand heel precies de bewoningsgeschiedenis van een huis aan de Zandtangerweg 43 in Mussel heeft uitgezocht, weten we dat Harm Rensko van der Kaap daar heeft gewoond.

Op 26 maart 1863 ruilt een zeker Habbo Jans de Vries uit Sellingen een stuk grond aan de Zandtangerweg in Mussel met Jacob Aikes Rouw. Op de Zandtangerweg 43 bouwt deze Rouw een woning. Op enig moment verhuist hij naar Jipsinghuizen, zonder zijn huis en land op dat moment te verkopen. Hij verhuurt zijn bezittingen tegen een huur van 41 gulden aan Johann Herrmann (Jan Harm) Glasmeijer. Enge tijd later, op 1 mei 1869 verkoopt hij zijn bezit (voor 300 gulden) alsnog en wel aan de handelspartners Jan Boelken Bakker (houthandelaar en burgemeester van Gasselte) en molenaar Jacob Kort uit Musselkanaal, die het plan hebben er een molen naast te bouwen. De familie Glasmeijer woont er dan nog steeds; zij hebben recht van huur tot 1 mei 1876. Blijkbaar is het huis groot genoeg voor twee gezinnen, want ook commies Mers woont onder hetzelfde dak.

Jan Boelken Bakker

Jan Boelen Bakker was de zoon van landbouwer Harmannus Wiebes Bakker en Rolina Boelken. Hij werd geboren op 4 april in Gasselte en overleed op 22 januari 1889 in Gasselternijveen. Hij werd op 19 maart 1853 benoemd tot burgemeester van Gasselte wat hij bleef tot zijn dood in januari 1889. Hij werd opgevolgd door Albertus Huges.

Hij trouwde op 17 juli 1851 in Gasselte met de uit Borger afkomstige Grietien Wiggers.²

Als de familie Mers in 1873 naar Laude vertrekt komt de familie Timmer inwonen bij de Glasmeijers. Jacob Timmer is bakker, vermoedelijk de eerste in Mussel. Het zal geen toeval zijn geweest dat hij ging wonen direct naast de molen. Als de familie Glasmeijer in 1876 vertrekt neemt molenaar Jan Kort (die zal trouwen met Janna Veldhuis) zijn plaats in.

Bakker Harm Rensko van der Kaap

Op 1 mei 1878 vertrekt de familie Timmer naar de boerderij aan de Musselweg 41, op de kruising van de Zandtangerweg, de Schapendrift en de Musselweg, waar hij de bakkerij voortzet. Twee weken later wordt de woning aan de Zandtangerweg betrokken door bakker Harm Rensko van der Kaap uit Gasselternijveen. Onduidelijk is of hij in dienst was van Timmer of zelfstandig broodbakker was. Helaas brandt de woning begin 1880 af en vertrekt Harm Rensko met zijn familie naar Musselkanaal.³

² Dussel, Lammert in: *Op 't Spoor*, uitgave Historische Vereniging Gasselte, 15e jaargang december 2006, blz. 95.

³ Bron <https://www.weverleden.nl/zandtangerweg%2043.htm>